

DE KUSTBAROMETER

TS

Door "indicatoren" of graadmeters in beeld te brengen, proberen wij te achterhalen of het kust- en Nederlands-Vlaamse Schelde-beleid voldoende aandacht schenken aan mens, natuur en economische ontwikkeling.

DE VRAAG:

Hoeveel zand wordt er gewonnen in het Belgisch deel van de Noordzee?

DE INDICATOR:

De omvang van de zandwinning op zee in ons land

GESTAGE GROEI IN BELGISCHE OFFSHORE ZANDWINNING

De zandige zeebodem van onze Noordzee is niet enkel gegeerd door platvissen. Het Noordzeezand is ook erg in trek bij de zandwinningindustrie. In de NO-Atlantische Oceaan en zijn randzeeën wordt jaarlijks om en bij de 100 miljoen m³ zeezand – en in sommige gevallen ook grind en mergel – ontgonnen. Nederland is de absolute koploper met 41,9 miljoen m³ ontgonnen zand in 2012 maar ook Engeland (16,8 miljoen m³), Frankrijk (10,6 miljoen m³) en Denemarken (10,5 miljoen m³) laten zich niet onbetuigd.

Het Belgisch deel van de Noordzee is in oppervlakte aanzienlijk kleiner dan de zeegebieden van voornoemde landen. Toch vinden er ook niet onbelangrijke zandwinningsactiviteiten plaats op de zandbanken voor onze kust. Dit zand gaat in de eerste plaats naar de bouwsector die het gebruikt als grondstof voor de productie van beton, asfalt en metselmortel of als dreinerings-, funderings- en ophogingszand. De eerste ontginningsactiviteiten vonden plaats in 1976 met een bescheiden jaarlijkse productie van 29.000 m³. Aanvankelijk heerste er immers enige scepsis ten opzichte van de kwaliteit van het zeezand. Men was immers bevreesd voor de aanwezigheid van schelpen en zeezout in dit zand en verkoos zand dat afkomstig was uit rivieren of ontgonnen werd op land. Gaandeweg verdween deze terughoudendheid bij de afnemers en merken we een geleidelijke stijging in het ontgonnen volume tot 1,5–2 miljoen m³ op het einde van de jaren '90 en de eerste jaren van 2000. De uitschieter in de zandextractie in 1997 (bijna 4 miljoen m³) is te wijten aan de constructie van twee onderzeese gasleidingen.

2013, EEN RECORDJAAR VOOR DE ZANDWINNING VOOR ONZE KUST

Vanaf 2007 trok de ontginning van het Noordzeezand verder aan. Dat jaar start men immers ook met zandextractie ten behoeve van de ophoging van de stranden in het kader van de kustveiligheid. In 2011 verscheen het Masterplan Kustveiligheid dat beoogt om onze kustlijn te beschermen tegen een zogenaamde '1.000-jarige superstorm'. Om dit plan te kunnen uitvoeren is meer dan 20 miljoen m³ zand nodig in de komende tien jaar. In de huidige concessiezones voor zandontginning wordt dan ook voldoende zandvoorraad voorzien om aan deze behoefte te kunnen voldoen.

In 2013 bereikte de zandwinning een recordproductie van net geen 4 miljoen m³. Deze piek in het ontginningsvolume komt er door de bijkomende vraag naar zand voor offshore projecten zoals de bouw van windmolens voor onze kust. Het valt te verwachten dat met de plannen voor de mogelijke bouw van een energie-atol en van het stopcontact op zee, het aandeel van de offshore projecten in de toekomst nog zou kunnen stijgen. Het is dan ook de vraag of de (veeleer beperkte) zandvoorraden in het Belgisch deel van de Noordzee volstaan om op langere termijn zeer grote projecten – zoals de eilanden voorzien door het Masterplan Vlaamse Baaien – op een duurzame manier te realiseren.

Om ervoor te zorgen dat de zandwinning-activiteiten niet ontsporen, voorziet de wet in een aantal bepalingen. Zo mag er over een periode van 5 jaar, maximaal 15 miljoen m³ zand ontgonnen worden door alle concessiehouders samen. Verder mag de totale ontginningsdiepte niet dieper gaan dan 5 m onder een bepaald referentieniveau. Drie instanties volgen nauwgezet op wat de impact van deze winning is op het mariene milieu: de dienst Continentaal Plat, het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek en de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (operationele directie natuurlijk milieu, KBIN). Tenslotte tracht men in het nieuwe mariene ruimtelijke plan (zie Maes & Seys, dit nummer) om de ontginning in ecologische interessante gebieden af te bouwen of te verbieden.

Hans Pirllet

Meer lezen?

- (2013). Zand- en grindwinning in het Belgische deel van de Noordzee. Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie: Brussel. 29 pp.
- Van Lancker V., B. Lauwaert, L. De Mol, H. Vanderveken, A. De Backer & H. Pirllet (2013). Zand- & grindwinning, in: Lescauwat, A.-K. et al. (Ed.) (2013). Compendium voor Kust en Zee 2013: Een geïntegreerd kennisdocument over de socio-economische, ecologische en institutionele aspecten van de kust en zee in Vlaanderen en België. pp. 129-138.

Evolutie van de ontginning van zeezand in het Belgisch deel van de Noordzee tussen 1976 en 2013 (Bron: FOD Economie, dienst Continentaal Plat).